

Vychovatelské Listy.

Hlas učitelů katolicky smýšlejících.

Ve všech věcech sebe samého vydávej za příklad dobrých skutků,
v učení, v celosti, ve vážnosti. Tit. 2, 7.

Biskup lavantský Antonín Martin Slomšek,
veliký vychovatel slovinský.

(H. R-ý.)

(Dokončení.)

Pro všechno činilo Slomšeka v Celji spokojeným, takže domníval se, že snad už v Celji, v zemi krví mučenníků posvěcené, mu dovolí Prozřetelnost Božská tělesnou složiti schránku. Psal také v tom smyslu k některému ze svých přátelů ve Sv. Ondřeji.

Z čista jasna však překvapila ho zpráva arcibiskupa solnohradského Bedřicha hraběte Švarcenberka, kterou ho též jmenoval biskupem lavantským r. 1846.

Nerad odcházel Slomšek z Celje, ale nebylo vyhnutí. Jako příchod jeho do tohoto města byl tichý, tak jeho odchod byl velmi slavný. Od residence jeho až na nádraží stály tisíce lidí z Celje a z okolí, loučíce se s oblíbeným Slomškem a hrdi jsouce na to, že jejich duchovní vůdce k tak vznešenému úřadu byl povolán. Z Celje odebral se Slomšek do Solnohradu, kdež po předchozích duchovních cvičeních u Benediktinů, byl 5. července 1846 od knížete arcibiskupa Bedřicha na biskupa posvěcen.

Čest, které se tím Slomškovi dostalo, byla ctí slovenského národa. A ten byl si toho plnou měrou hoden. Radoval se lid slovenský nejen ve Štýrsku, ale i v Korutanech a Krajině, že z jeho řad vzácných synů vybrán byl hodnostář církevní. Nebývalo tu pravidlem ani zvykem, že národovci slovanští k takovým důstojnostem byli pozdviženi a i dnes ještě jsou Strossmayerové, Bauerové, Brynychové, Bilczevští a Kohnové jen čestnými výjimkami.

Hned z počátku svého biskupování vydal Slomšek dva pastýřské listy, latinský svému kněžstvu, slovenský svému lidu. Oběma získal si srdce všech těch, kdož ještě chladně k jeho jmenování biskupem pohlíželi. Hluboké vědomosti bohoslovné a láskou ke svým hárající srdce nemohly ani míti jiného účinku.

Vedle péče o duševní blaho svých diecesanů, nesl Slomšek snahu svou ku přeložení biskupského sídla ze Sv. Ondřeje do Mariboru. V první polovici století 13., kdy biskupství labudské bylo zřízeno, byl ovšem Sv. Ondřej zvolen biskupským sídlem, protože byl téměř uprostřed nepatrného mladého biskupství. Avšak později poměry se změnily. Koncem 18. stol., kdy více biskupství se přenovovalo, bylo ku labudskému biskupství přidáno větší území v Korutanech a v jižním Štýrsku Celje s okolím. Za to však celé širé okolí ryze slovenského Maribora se 200.000 Slovinců připadlo k biskupství Hradeckému, v němž ze dvou třetin byli Němci, jedna pak třetina byla Slovinců. Němečtí biskupové a německá kapitola i při

dobré vůli málo měli porozumění pro potřeby lidu slovenského. A tak byly poměry Slovinců štyrských, Hradci podřízených, nemálo žalostné. Kolikráte prosili o kněze, svého jazyka znalé, však marně. Nebylo jich.

Rok 1848 však ovanul i štyrské Slovence, duchem národního vědomí. Spánek přešel, probudilí zhrozili se, jak zůstali za jinými národy pozadu. Následovaly nové žádosti o kněžstvo, mocné v slovu i písmě jazyka slovenského v diecesi hradecké. Ti, kteří byli Slovenci, konali svoji povinnost, avšak nestačili mezi tak mnohé. Proto roku 1853 sám arcibiskup solnohradský, Maximilian Josef Tarnoczy, ujal se Slovinců, aby jim ku právu dopomohl. — U hradeckého místodržitelství sám žádal a rovněž i Slomšekovu žádost podporoval, aby labudská diecese byla znova upravena a sídlo biskupské do Mariboru přeneseno. Rovněž u papeže Pia IX. zakročil a svolení jeho konečně vymohl. Když byl konečně císař František Josef I. roku 1856 změnu ve hranicích diecese i přesídlení potvrdil, bylo sice dávným tužbám biskupů lavantských vyhověno, ale obtíže ukázaly se nové v samém Mariboře. Nebyloť příhodného místa pro residenci ani bohoslovecký ústav a sám chrám Páně potřebám biskupovým naprosto nevyhovoval. Ale i tu ukázalo se, co zmůže jméno Slomšekovo. Městská rada mariborská se svým purkmistrem Ottn. Reiserem a okolní i místní duchovenstvo, zvláště farář ze Sv. Petra, Marko Glazer, svým vlivem způsobili, že do příchodu Slomšekova vše bylo připraveno.

Dne 4. září 1859 přistěhoval se biskup Slomšek ze Sv. Ondřeje do Mariboru. Opouštěje město, kde biskupové labudští přes 600 let stolili, žádal věřících, aby zůstali věrni víře otců svých, jakož věrni bývali svým biskupům.

Se svým biskupem přestěhovali se i jeho bohoslovci. Ač dosti rozsáhlé bylo biskupství lavantské, přece nemělo dlouho svého vlastního kněžského semináře. Bohoslovci studovali v Celóvci. Již biskup Kutnar namáhal se, aby dosáhl povolení ku zřízení kněžského semináře, leč marně. — Slomšek dosáhl toho, že jenom bohoslovci čtvrtého roku směli ve Sv. Ondřeji studovati. A ke všemu tomu ještě byl nucen sám je vydržovati a také jim professory vhodné opatřiti. Nicméně rád podvolil se tomu, jen když národu svému jeho syny na kněze mohl vzdělávati. Vedle jiných profesorů sám bohoslovce učil a to jazykem jejich rodným kázati a vyučovati. Používal při tom svých knih, dříve už zmíněných, v nichž bohoslovci našli výtečnou pomůcku.

Každého měsíce jednou zval bohoslovce na svůj statek, kdež je poučoval o včelaření a zahrádnictví. Sám ukazoval jim, jak různé práce se konají, aby jako kněží byli vzorem svým farníkům v každé dobré a krásné práci. Každou neděli bylo jim po řadě kázati a křesťanské cvičení konati — v jazyku slovenském.

V Mariboru již nespokojil se Slomšek jen se čtvrtým ročníkem bohoslovců, chtěl míti seminář bohoslovecký úplný. A přání jeho se také zdařilo. Vláda dovolila zříditi bohoslovecký ústav a hned vykázala k tomu cíli budovu, původně jezuitský klášter, pak ve vojenské skladiště a konečně v kadetní školu proměněnou. Tam mělo se vzdělávati budoucí labudské kněžstvo. Dlouhých vyžadovala budova oprav, než byla aspoň tak upravena, aby se nezdálo, že jest to vězení pro nejhorší zločince světa. Ve společnosti svých bohoslovců ztrávil Slomšek mnohou krásnou chvílí. Byl jim opravdovým otcem. Kolikrát z nenadání objevil se v semináři, vyptával se jich a dodával jim chuti, aby obtížnou přípravu ke stavu duchovnímu hravě dokonali.

O své kněžstvo všemožně se staral. Jich stesky otcovsky přijímal, kde bylo možno, sám pomáhal, neb o zlepšení jich hmotných poměrů

usiloval. Zařídil jim děkanské a biskupské konference, aby tam o záležitostech církve i duchovenstva směle a bez ostychu mluvíti a rokovati se mohlo. I diecesní synodu chtěl svolati, ale neúprosná smrt mu jeho úmysl překazila.

Nade všechno cenil duchovní cvičení čili kněžské exercitie. Každoročně po několik dní odloučen od světa, dlel se svým kněžstvem, které mohlo se dostaviti, buď ve Sv. Ondřeji nebo v Mariboru nebo jinde a tam zkoumali svoje srdce i svůj uplynulý života rok. Mnohý nabyt tam klidu, jiný ve skrytě Bohu svému si postěžoval a potěšen odcházel. Sami andělé odcházeli ve dny ony z šeré chrámu svatyně — na vinici Páně.

Slomšek byl muž opravdu zvláštní. Ani jako biskup nedal si ujíti ani jediné příležitosti, aby lidu slovo Boží hlásal. Zejména, onemocněl-li někde kněz a nebylo-li možno jinak výpomoc zjednati, byl to biskup Slomšek, jenž nemocného ochotně zastupoval. V adventě a čase postním den ze dne sedával ve zpovědnici a zpovídal, čímž mnoho i vlažných katolíků k povinnostem křesťanským obrátil.

Ku povznesení náboženského ducha zřizoval různá družstva a zbožná bratrstva. Při stoličném chrámu Páně zřídil »družstvo sv. kříže« a »družstvo mládenců«, v němž mladíci byli poučováni a ve víře utvrzováni. Rovněž »panenskou jednotu« založil za tím cílem, aby se tam svobodné osoby ženské v nedělní a sváteční dny odpoledne shromažďovaly, čtením slušných poučných i zábavných knih, modlitbou a svatými písněmi od špatných společností vzdalovaly a odnaučovaly. Založená pak také »jednota žen« měla býti vdaným ženám a paním střediskem duchovního života mimo chrám a rodinu. Tam poučovány byly křesťanské matky, aby dle vzoru rodiny nejsvětější domácí život svůj zařizovaly a tím i na společenský život blahodárně působily. Pro chudobné měla »jednota žen« význam nesmírný.

Velikou pozornost věnoval Slomšek »družstvu sv. Cyrilla a Methoda« — což není nic jiného, než náš apoštolát. Zvláštním pastýřským listem vybízel kněžstvo, aby hojně přistupovali k tomuto spolku modlitby za odštěpené bratry slovanské na východě. Zželelo se mu osudu mocné větve stromu Kristova, kterou rozkol od pně církve katolické urval a daleko ji odhodil. Sám s celou silou mohutné své duše chopil se díla apoštolského v družstvu tom, a zřídil v čest svatých bratří slovanských oltář sv. Cyrilla a Methoděje. Při smrti Slomšekově čítalo družstvo na půl druhého sta tisíce členů mezi Slovenci.

Když roku 1851 zřízeno bylo na jeho usilování v Celovci »družstvo sv. Mohara«, uvítal Slomšek podnik ten s nesmírnou radostí, skládaje v něj krásné naděje v lidové literatuře slovenské. Sám stal se mezi prvními členem, daroval družstvu na vydávání slovenských knih 500 zl. a výtěžek ze svého spisu »Drobtinice«.) U ministerstva vymohl, že školní knihosklad daroval družstvu krásné obrazy ku vydání »Písma sv. Starého i Nového Zákona«.

Duchovním cvičením věnoval Slomšek plnou pozornost. Nejen kněze zval aspoň jednou do roka na duchovní cvičení, ale i lidu chtěl dobrodiní toho poskytovat sv. missiemi. K tomu cíli povolal z Francie členy řádu Lazaristů a přidělil jim r. 1852 chrám sv. Josefa u Celje.

Svoji diecesi proputoval několikráte celou, všude bedlivě všímaje si stánků Božích, kaplí, ba i křížů v polích a vinohradech. O všem věděl, co v diecesi opravy by potřebovalo, a nejen slovem působil, ale i příkladem, skýtaje i peněžité podpory. Za svého biskupování dvacet nových

*) V přítomné době čítá družstvo bez mála 80.000 členů. Mimo mnoho krásných knih vydalo i životopis Slomšekův Dr. Ant. Medveda, jehož tuto používám.

kostelů blahoslavlil a posvětil. Nespokojil se informováním ze zpráv úředních, nýbrž osobně chtěl vědět, zda všechno tak se děje, jak se o tom zprávy podávají. Vedle církevních i světských památek starožitností si všímal a na cestách o všem poučiti se dával. Nebylo jediné památky ať stavitelského ať jiného umění v labudské diecesi, o kterých by Slomšek nevěděl.

Každý biskup vydává občas svému kněžstvu neb lidu neb oběma zároveň pastýřský list, v němž rozmlouvá o potřebách církve v té které době, upozorňuje jako starostlivý otec na jisté myšlenky, dobré i zhoubné, jež lidstvem tu a tam hýbají. V pastýřském listě upozorňuje biskup na jisté milosti plné doby roku církevního, vybízí za zvláštních příležitostí ku konání předepsaných modliteb a pobožností, vykládává postní řád, vůbec poučuje, napomíná a povzbuzuje k dobrému svoje věřící.

I Slomšek tak činil. Jeho pastýřské listy jsou bez odporu nejceněnějšími ukázkami jeho duševních plodů. — Co slovo, to perla vylovená z hlubin pravd Božích v Písmě sv. a v ústním podání křesťanském obsažených. Hluboká moudrost a všestranná zkušenost Slomšekova podávají v pastýřských jeho listech kytice vonných květů všem, jimž jsou určeny. Slomšekovy pastýřské listy jsou epištolami jeho ku katolickým obcím diecese lavantské.

Věhlas Slomšekův znám byl nejenom ve Štýrsku, nýbrž po celém mocnářství rakouském. Když roku 1852 z rozkazu papežova některé církevní pořádky měly býti obnoveny a řády revidovány, byl Slomšek po pražském kardinálovi Švarcenberkovi vybrán, aby kláštery Benediktinů v celém Rakousku navštívil a vše potřebné zařídil, aby opět uvedena byla v život čistá pravidla sv. Benedikta. Více než rok putoval Slomšek po klášteřích těch. Navštívil Tyroly a Korutany, obojí Rakousy, Čechy a Moravu. — V klášteře rajhradském u Brna byl hostem delší dobu, snaže se poznati i poměry českého lidu na Moravě. Pamětník jeden v klášteře rajhradském pravil o něm: »Slomšek byl velmi střídmy v jídle a nápoji, ale i ve slovu. Málo mluvil, zbytečného vůbec ničeho. Šat měl hrubý, ale srdce jemné. Košili bez zbytečných okras, bez manžet, z hrubého plátna, ale za to srdce ze zlata.«

Úkol sobě svěřený provedl Slomšek s takovým zdarem, že ho nazval pražský kardinál »nejpřednějším pomocníkem apoštolské stolice« a psal mu, »že mu dílo jeho vplete mnoho perel v korunu slávy, jež ho po smrti očekává.«

Roku 1862 vypravil se Slomšek na pozvání papeže Pia IX. do Říma. Určil Pius IX. po předchozím obvyklém processu prohlásiti svatými 27 mučenníků, kteří ve století 16. v Japonsku pro víru byli umučeni. Slavnost položena na 9. den měsíce června. Aby slavnosti většího lesku dodal, sezval Pius k řídké slavnosti této všechny biskupy světa. Pozvání všude s nadšením přijato. I lavantský biskup Slomšek odhodlal se k pouti do Říma. — Pětkrát už sice navštívil hroby knížat apoštolských u věčném městě, ale ani tenkrát neváhal tak znova učiniti. Pout byla pro něho nemálo obtížna. Byl už značně pokročil v jeseni svého života, jsa 62 leta stár a nad to i vážně churav. Přimlouvali mu, aby nevydával se na cestu dlouhou, ale Slomšek toho nedbal. Jemu bylo přání papežovo rozkazem. — Chtěl také konečně ještě spatřiti Řím — než-li odeběře se na věčnost — za svými rodiči.

Častěji už a zvláště před poutí svou do Říma hovořival o smrti. Nelekal se jí, znal její význam, věděl, že ona jest jenom branou ku blažené věčnosti. Byl přesvědčen, že z Říma už se živ do Mariboru nevrátí. Sepsal závěť, přijal sv. svátosti, promluvil k lidu věřícímu, jehož

nesmírné množství do chrámu se dostavilo a pak v tichosti odejel do slunné Italie, do středu jednoty církve katolické — do Říma.

Ubytoval se ve starodávném hospici »Animě«, kdež už bylo přítomno 12 biskupů a 3 arcibiskupové.

Při audienci přijal papež Slomška nad jiné vlídně. Znal jeho záslužné skutky a pochválil jej, že s takovou energií provedl přesídlení ze Sv. Ondřeje do Mariboru. V uznání zásluh jeho jmenoval do »přisedícím papežské stolice« a »měšťanem města Říma«. Slomšek poděkovav za tak vzácná vyznamenání, vrátil se zpět do Mariboru, nikomu nedav věděti, kdy do svého sídla se vrátí. Z nádraží pěšky chtěl odebrati se do chrámu, aby Bohu za šťastné putování poděkoval.

Na svátek sv. apoštolů Petra a Pavla měl kázání o své pouti do Říma. Sám tak byl při něm dojat, že na chvíli řeč svoji přerušiti musel. Všechny rozplakal vzpomínkou, že snad naposledy jim už káže a pravdy Boží vykládá. — Unaven a vysílen odebral se na odpočinek, jsa snažně prošen, aby šetřil vetchého zdraví svého a na několik měsíců veškeré práce namahavé se vzdal. Trpěl již po 10 roků žaludečními křeči, které mnohdy až do bezvědomí ho přiváděly. V práci neustal. Jsa téměř již nade hrobem, posvětil ještě kostel sv. Kříže v Bílé Vodě; při obřadech pojaly ho bolesti tak silné, že ani kázati již nemohl. Odpočinuv si na řaře, napsal poslední svou báseň: »Chvála svatého kříže«, kde v poslední (páté) sloze praví:

»Budme věrni svatému kříži;
kříž svatý nebe otevře,
svatý kříž nás nebi přiblíží,
vždyť s křížem v nebesa se jde!«

S věřícími rozloučil se slovy: Buďte s Bohem, milí mužové, už neuzříte mne více! Zotaviv se poněkud, odebrav se 14. září 1862 na Slatinu na duchovní kněžská cvičení, kdež ke konci velmi srdečně ku kněžstvu promluvil a modlitbou skončil: »za duši, která z nás první odebere se na věčnost«! Kdož by byl tušil, že modlí se to Slomšek za sebe!

O týden později, 21. září posvětil naposledy kostelík sv. Růženy v Kostivnici. Vrátiv se do Mariboru, byl nucen ulehnouti, aby již nepovstal. Dně 24. t. m. o páté hodině ráno dal zavolati si zpovědníka, aby vyzpovídal se a chlebem nebeským na dalekou pouť se posilnil. V rouše biskupském, uprostřed všech svých kanovníků, přijal nejsvětější Tělo Páně a pak svátost posledního Pomazání. Okamžiků jeho života bylo na krátce. Dech krátil se, oči hledaly Ukřižovaného, duše již netrpělivě oživovala vetchou tělesnou jeho schránku, toužíc již po spojení s Bohem.

O třetí hodině odpoledne prosil okolostojících, aby modlili se za něho, že blíží se poslední jeho okamžik. Modlili se rozličné modlitby a naposled litanii loretanskou. Slomšek s nimi odříkával prosby litanie; hlas jeho slábl víc a více; z hluboka vydechnul a prosba »oroduj za nás« mu na rtech umřela. Slomšek usnul v Pánu.

Ukázalo se, že Slomšek byl na smrt již dávno připraven. Již r. 1861 měl napsanu svojí závěť, v níž mimo jiné vymíňoval si býti pochován v obyčejné rakvi z měkkého dřeva a tam kde zemře mezi svými věrnými věřícími. Svou duši poroučí Bohu a upřímné vzpomínce svých přátelů a diecesánů, tělo pak materi zemi posvěcené. Ze svého jmění, kteréhož nebylo do milionů — jak se hloupostí ranění mnozí lidé o kněžích domnívají — učinil následující odkazy: dětem svých tří sester úhrnně 2500 zl., sirotčinci ve Sv. Ondřeji 2000 zl., chudým té farnosti, kde zemře 1000 zl., hned pak po pohřbu rozdělití mezi ně 300 zl.; svým bývalým kaplanům, jakož i některým dobrým účelům dohromady 2500 zl. a kapitole svojí 2000 zl.; svoje knihy a roucha odkázal svému nástupci v úřadě biskup-

ském s prosbou, aby pečoval o to, by odkazy těm účelům odevzdány byly. Do té doby měla kapitola co bylo nejnutnějšího, zaříditi.

Jeho zbožná duše a láska ke svým nejlépe vysvítá z posledního odstavce jeho závěti: »Kéž Otec světel, od něhož všeliký dar dobrý pochází, tuto moji poslední vůli potvrdí, mému nástupci a celé labudské milé diecesi požehná, mně pak kéž nejvyšší a poslední milost dá, bych před jeho prestolem svojí přímluvou jim mohl prospívati.«

Důstojná to věru slova velikého katolického biskupa. Jak žil, tak umřel. Modlitbou byl jeho život, v modlitbě duše jeho s tělem se rozloučila. Právě tu dobu, kdy obyčejně se svojí družinou modlitby obvyklé konal, odletěla k nadzemským výšinám. Na něm splnila se slova Písma sv.: »Drahocenná před očima Páně smrt svatých jeho.«

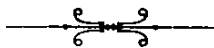
Jak sobě byl přál, byl pochován. Když zpráva o smrti jeho rozšířila se po diecesi a všech krajinách slovenských na jihu, jako by chmura usedla v srdcích všech. Zmizela radost a pláč hlasitý zněl v chýžích i palácích. Nemí ho více. Tři biskupové (z Hradce, Celovce a Lublaně), 195 duchovních a 28 bohoslovců doprovodilo ho na místo odpočinku.

Národ slovenský raněn v srdce vyplakal se nad hrobem největšího a nejvěrnějšího syna, církve pak nad tělem svého věrného služebníka postavila náhrobní kapličku a v ní, v srdci země posvěcené, ve společnosti svých milých a věrných Slovinců očekává na svatém poli mariborském blahoslaveného z mrtvých vstání

biskup lavantský Antonín Martin Slomšek.

»S Bohem, dcery, staré matere mohutné Slávy:
košatá Radoho, vysoká Ojstrico,
hornatá Rinko i zubatá Olšovo!
Pozdvihujte Slovincům bystré hlavy,
zůstanou věrné děti Slávy!« *)

»Slovo solčavským planinám«
(v posledním roce života při vizitaci své věnoval)
Antonín Martin Slomšek.

O vychování dívčím.

(Část osmá.)

12. **V**ěci prospějeme, nacvičíme-li s dětmi různá přísloví a pořekadla, jako: Záhy probudiv se, k Bohu ubírej se. Bůh vysoko, ale vidí daleko. Co přichází bez těžkostí, už to nemůž' býti ctností. Ač nikdo nevidí,

*) Podávám hrubší omyly tiskové, které se ve člancích o Slomšekovi vyskytly s prosbou, by laskaví P. T. čtenářové si je dle vůle opravili.

Na str. 132. na počátku čl. v 5. ř. ke konci místo »Jednou« má státi: *Jasuou* . . .
„ „ 134. v ř. 6. místo *s* . . . stůž z širého . . ., v ř. 10. z dola místo *Slovinského* budiž opraveno *Slomského* . . .

Na str. 179. v řádku posledním stůž *Župančič*.
„ „ 181. v ř. 5. dole budiž opraveno *charvatštině*; o jeden řádek pak níže *Charvati*.
v ř. 7. dole: místo onoho stůž *onen*.
Na str. 183. v ř. 5. na hoře: místo *suij* stůž *snuj*.

V čísle 13. v 5. ř. s hora: místo *jediný*, má býti: *velmi přisný* . . . — V celém životopise užívám slovu *slovenský* neb *slovenský* střídatě; my říkáme častěji »*Slovinci*«, »*slovinský*«, ač správné by bylo *Slovinci*, *slovenský*, jak jižní Slované všichni pší a mluví.

Na str. 194. v ř. 24. z dola stůž *hrobu*. V ř. 11. z dola: *i dolin*.
„ „ 195. v ř. 16. z dola budiž: *činnost*.
„ „ 211. v ř. 21. z dola budiž: *oblíbenou*; v 3. ř. *kněžf*.
„ „ 212. v ř. 16. s hora budiž: *k pokoře*.
„ „ 229. v ř. 7. z dola budiž: *bránily*.
„ „ 230. v ř. 1. s hora budiž: *žáky* . . .; v 6. ř. *Blaže*; v 17. ř. *starých*; v 21. ř. stůž: »*Mne-mosynou*« . . .

Na str. 233. stůž za slovy: do sakristie, *prosil*, aby . . . (v 1. ř. s hora); v 8. ř. s hora stůž místo *ústav*: *úřad*; v 22. ř. místo *U* . . ., má býti: *Z vojenského* . . .

nečiň, co proti Bohu a rozumu. Boha vzývej, sám ruky přikládej. Boha se boj a lidí se styď. V bídě nezoufej, v Boha doufej. Koho chrání Bůh svým štítem, nezahyne v boji litém. Hřích miluje tmu. Hřích mladosti kárá Bůh na staré kosti. Hříšná radost, plodí žalost. Za hříchem pokuta v patách běží. Co tělu libo, duši žel. Obcování snadno vleje zlé i dobré obyčeje. Pospolu ty věci chodí: dým za plamenem, hřích za nestoudným pohledem atd. atd. atd.

Víra v Boha a posmrtnost potlačuje planý strach a bázeň lidskou, naučí nás milovati život a nebáti se smrti.

13. Zapuzujme od dítek strach a bázeň před smrtí!

Dítka řeklo »já« — a tato zvučná slabika volá utrpení a bol, rozněcuje boje a žene člověka od propasti ku propasti, ze kterých strašidla vstávají Nejohrovnější z těchto strašidel jest obava, že bude to skvostné »já« někdy zničeno. Celá bytost, která toto »já« určitě cítí, jest vyplašena touto obavou, touž trvati na věky a hledí vzdorovitě neb nedůvěřivě, bázlivě a s myslí skleslou věčností do záhadné, mlčelivé tváře. Odhalme této záhadné věčnosti roušku s tváře věrou, věrou pravou v Boha, by veškeré to zakletí, jež slovo »já« skrývá, a jež ve chvílích zoufalých cítíme, zmizelo. Nechť tane nám ustavičně na mysli: »Člověče prach jsi a v prach se obrátíš«. — Po smrti nastane soud. — Nikdo nezná poslední hodinky své. — Takto cítíce stále blízkost smrti a popatřivše jí často do očí, nebudeme se jí tolik báti, stane se nám konečně lhostejnou, pak nemůže býti nic na světě, žijeme-li dle hlasu svědomí správně a dobře, co by nás úzkostí naplňovalo, nešťastnými činilo. Mysl naše naplňuje se vznešenou a nezlomnou odvahou, jež sílu životní vzpružuje a zároveň stává se pozitivním prostředkem proti smrti.

Případně dí Schiller:

Wer dem Tode in's Angesicht schauen kann.
Der allein ist ein freier Mann.

Tento návyk mysliti na smrt jest výtečným prostředkem, bychom zůstali ctnostnými, počestnými.

Nevíme-li, zda správně či nesprávně jednáme, mysleme na poslední věci člověka a tažme se sebe: Jak bys jednal, kdybys hned po tomto činu skončil? A radost a požitek, při nichž klidně na smrt mysliti můžeme, jsou jistě nevinné!

O panu Petru Vokovi z Rožmberka, jenž byl pán velmi udatný a jmín byl za osobu hrdinskou, který byl nových věcí žádostivý a všelikých umění milovný, ví se, že pán tento proto, aby moudře, opatrně a křesťansky živ byl a na smrt ustavičně pamatoval, hlavu umrlčí vždy nad stolcem míval, jakož i na hrdle svém nosil peníz s nápisem na jedné straně: »Pomni na smrt« a druhé: »Rozjímej věčnost«.

Goethe, jenž neplatí přece za nějakého pobožnítkáře, často myslíval na smrt, což zřejmo z rozmluvy, již měl r. 1824 s Eckermannem a v níž o smrti vyslovil se následovně:

»Mich lässt der Gedanke an den Tod in völliger Ruhe; denn ich habe die feste Überzeugung, dass unser Geist ein Wesen ist, ganz unzerstörbarer Natur, es ist ein Fortwirkendes, von Ewigkeit zu Ewigkeit, es ist der Sonne ähnlich, die bloss unseren irdischen Augen unterzugehen scheint, die aber eigentlich nie untergeht, sondern unaufhörlich leuchtet.«

A probudí-li se přece vzdor tomu všemu záhy pohlavní pud u dítěte, jest nám předně pátrati, zda není tu spíše nemoc, jako nezpůsob. Všecky nemoci, které ve střevech neb životě neobyčejné dráždí, mohou, pak-li se setkávají jen poněkud s citlivostí nervů, dáti podnět k neřesti; tak krtice, zatvrdnutí žlázy okružní, též plnokrevnost v životě, jež začasto

přivoděna bývá příliš dráždivými pokrmy a nápoji, anebo stálým seděním; totéž platí o hlístech (škrkavka obecná, srnice), jež obzvláště ve střevech se vyskytují. Jest třeba při každém podezření tělesnou příčinu odstraniti, silícími prostředky nepřírozenou citlivost čivů poněkud otupiti, čímž i předčasná dráždivost zmizí.

Odstraňme z okolí dítku vše, co smyslnoř budí; mimo to působme na vůli a mravnost jeho posilováním energie, aby ovládlo snáze své chtiče a stalo se pánem nad nezřizným a chorobným pudem svým.

Učitelům jest vniknouti v duři dětskou a spatřiti dětskou přírodu nezahalenu, aniž smějí se dáti odstrašiti slovy Hallerovými: »In's Innere der Natur dringt kein erschaffener Geist«, vědouce dobře, že duře dětská jest kniha, v níž vychovatel neustále čísti má. Aby se tak státi mohlo, jest si z plna srdce přáti, by čekatelé učitelství již na vzdělavatelných zvykali si v knize dětské čísti, učili se hledati tuto tajemné skrývačky, jichž duře dětská hojnost má a jež třeba naléztí, má-li se vychování dítěte zdařiti — aby přijdouce do života ve studiu dítek se zdarem pokračovati mohli, což jim bude k radosti, mládeži pak ku prospěchu.

Pak nebudou nikterak platiti o mnohých učitelích slova našeho Komenského: »Jakož kdo neduhu svému nerozumí, nad ním se netrápí, kdo bolesti necítí, nestůně; kdo by nad propastí stál, jestliže ve tmách jest a toho nevidí, neleká se: tak kdo neřádů pokolení lidské sžirajících neznamená, nemá proti čemu horliti, nad čím se trápiti.«

Kěž škola v dnešní době, v níž šíří se nebezpečná nemoc společenská, totiž atheismus, jež zplodil Kantův racionalismus a kterážto nemoc společnost lidskou s to jest oloupiti o nejvyšší ideály mravní a filosofické, vysoko vztyčuje prapor ideálů, ideálů pravdy, krásna a dobra, vštěpujíc záhy v srdce mládeže posvátné zárody těchto ideálů, ošetřujíc a zalévajíc pilně v této štěpnici mladistvých srdcí útlé rostlinky ušlechtilých citů lásky k Bohu, k bližnímu, ku vlasti a císařskému domu, k uměním a vědám a mravné dokonalosti.

Vidělo se mně uvěsti některé části z obsažné práce p. Ječmínka; kež tato slova požehnání přinesou našim vychovatelům! V příštím ročníku uveřejněna bude stať nejdůležitější: kterak jest učiteli (učitelce) a knězi působiti ve škole, aby dosáhli zdárného vývoje ideí mravních.

Doslov.

Hončime ročník I. Mnohé obtíže bylo nám překonati a úsilovné práci se podjati, nežli prvé a následující čísla „Vychovatelských Listů“ dostala se do rukou čtenářů. Ačkoli časopis náš rozmnožil počet těch zápasníků, kteří bojují za nejsvětější statky lidstva, nedostalo se mu toho přijetí, jakého by byl zasluhoval. Téměř tisíc výtisků 1. čísla vráceno bylo nám s poznámkou „nepřijímám“. Poznali jsme, že mnozí z vlastního tábora našim snahám buď nerozumí, neb úmyslně je ignorují. Jen nemnoho osvícených učitelů a šlechtných kněží porozumělo a nedeprělo nám své pomocné ruky.

Časopis náš vstoupil do veřejnosti s čelem přímým, poctivým, aby hájil zájmů katolíků, pracoval pro mládež a připravoval lepší budoucnost našemu lidu. Ale myšlil by se, kdo by si myšlil, že byl od svých starších druhů, časopisů a novin katolických nadšeně uvítán. Sem a tam stala se v novinách pochvalná změnka (nejvíce si nás všímal „Hlas“, jemuž upřímně děkujeme) a více nic. Ale nadšeně s láskou a porozuměním uvítal jej přece někdo: bylo to katolicky smýšlející učitelstvo slovinské, jehož orgán „Slovenski Učitelj“ vítá s otevřenou náručí nového spolubojovníka.

Šlechtní přátelé, čtenáři „Vychovatelských Listů“! Vášnivý, slepý boj rozvířil se proti nám. Zdá se, jakoby se vše bylo spiklo proti nám, aby nás vyhladilo s povrchu zemského. Jen hrstka je nás, stojíme však dosud pevně, pohlížeje vzhůru k Bohu, a podávající ruce Vám. Nikdy jsme nechtěli nic zlého, nic nešlechtného, pracovali jsme, abychom zušlechtili nejprve sebe a pak mládež sobě svěřenou.

Vinou naší jest v očích světa, že stavíme na solidních základech křesťanství, a nechceme budovati větrných zámků velkými slovy a lesklými frascemi. Kdo od počátku pozoroval pilně a nestranně činnost katolického spolku českého učitelstva na Moravě (málo bylo těch obětavých pozorovatelů!), ví, že jsme poctivě a krušně pracovali, abychom pokroku docílili ve škole i mimo školu, nemajíce při tom kdy, abychom házeli do světa zvučná hesla o pokroku a svobodě. Budoucnost ovšem ocení naše snahy a naši práci, než v přítomnosti stojíme opuštěni, hanobeni a opovrhováni. Podejte nám své pomocné ruky, získávejte nám příznivce a přátele, a bude-li nás mnoho, podaří se nám dobytí našemu lidu — ne poroby a tmy, jak naši nevědomí a zlomyslní nepřátelé tvrdí, — ale štěstí a spokojenosti, království Božího na zemi.

Pro II. ročník, jehož 1. číslo vyjde před vánocemi t. r., získali jsme vynikající práce literární z oboru paedagogiky a psychologie; předplatili jsme výtečné časopisy paedagogické slovinské, polské, ruské, francouzské, německé a j., z nichž budeme čerpati a čtenáře své seznamovati s moderním ruchem duševní práce v oboru výchovy a vyučování. „Vychovatelské Listy“ budou podávati stručný obsah všech paedagogických časopisů českých a mnohých slovanských. — Doufáme, že takto zdokonalený časopis vyhoví i sebe přísnějším požadavkům.

Poněvadž I. ročník má jenom 16 čísel, ustanovili jsme cenu jeho na 4 K, takže těm, kteří celé předplatné (6 korun) zaslali, zůstanou 2 K na druhý ročník. Zároveň oznamujeme, že i předplatné snížíme, pomohou-li nám šlechtní přátelé naši získati více odběratelů.

Děkujeme všem svým vzácným a obětavým příznivcům za každou podporu, prosíme, aby nás neopouštěli v trudných dobách přítomných.

Udavatelstvo „Vychovatelských Listů“.

Zprávy.

Potvrzený zákon moravský. Sněmem moravským přijatý zákon, kterým se částečně mění zákon z r. 1899. o platech učitelských, byl J. V. císařem potvrzen.

Školské zákony slezské schváleny. Jak úřední listy oznamují, císař rozhodnutím ze dne 6. listopadu potvrdil oba zákony, slezským zemským sněmem přijaté, o zřizování, návštěvě a vydržování veřejných obecných škol a o úpravě právních poměrů učitelstva na veřejných obecných školách ve Slezsku.

Nové školy měštanské. Zemskou školní radou bylo povoleno zříditi českou chlapeckou školu měštanskou v Prostějově a českou dívčí měštanskou školu ve Bzenci.

Pokrokové učitelky moravské zakládají svoji »Jednotu učitelek« (provolaávajíce do světa, že jejich jednota nebude »klerikální!«) Patrně uznaly, že pokrokové učitelé v jistých věcech mají »pokrok« jen pro sebe. — Učitelé a učitelky v katolickém spolku českého učitelstva pracují svorně, ne velkými slovy, ale křesťanskými skutky. Heslem naším vždycky bude: »Stejně povinnosti, stejná práva«.

Valná hromada německého katolického spolku školského konala se za velikého účastenství ve velkém sále hudebního spolku ve Vídni. Schůzi byli přítomní velmi mnozí z nejdpp. biskupů, kteří byli na konferenci, mnoho dám z vy-

soké aristokracie. Valnou hromadu zahájil místopředseda spolku, obecní radní dr. Porzer. Když se zmínil o protektorátu arcivévody Františka Ferdinanda učiněna tomuto velká ovace. Potom ujal se slova J. Exc. dr. Bedřich hr. Schönborn, jenž mluvil o hesle »Los von Rom«. Řečník řekl, že nechce tvrditi, že by každý, kdo účastňuje se hesla »Pryč od Říma« byl vědomým velezrádcem, avšak nutno uvážití nutný účinek politických programů a dle toho souditi. Se zřetelem k vývodům dr. Eisenkolba v parlamentě, pravil, že tyto útoky jsou oliavné, mělké a klamně. Na konec vyzýval přítomné, by se nedali odstrašiti událostmi nynější doby od náboženské a vlastenecké výchovy mládeže. Prelát a městský farář Hühu z Mnichova mluvil o nábožensko-nravní výchově dětí. — Večer byla druhá schůze, k níž se dostavil papežský nuntius msgr. Taliani, světicí biskup dr. Marschall, biskupové z Dubrovníka, Krku a Kotoru. Předseda spolku dr. Schwarz sdělil, že průběh známého slyšení u arcivévody Františka Ferdinanda uveřejnil s jeho souhlasem. Na zprávu tu povstala ohromná bouře souhlasu. Převzetí protektorátu značí prý, že budoucí císař rakouský vyznamenává šíření křesťanských zásad ve škole a rodině a že jest ochoten veškerou svou autoritou je podporovati. Po něm mluvil princ Alois Liechtenstein o škole, při tom poukázal na to, že je nutný nový jednací řád v parlamentě, jinak jest vše marno. O prusáckých agitacích v severních Čechách v ohledu náboženském jest prý to událostí jen chvilkovou, ale v ohledu politickém je vážné nebezpečí a pravidelné zavádění vzpoury. Peníze zasílané z Německa nebudují jen kostely a platí se jimi pastoři, ale též velezrádci, kteří peněz užívají pro vlastizrádu. Dále mluvil P. Poissl. Schůze ukončena teprv v pozdní hodinu noční.

Ochrana nemanželských dětí. Ministerium spravedlnosti vyzvalo v poslední době soudy, aby dbaly o to, by nemanželským dětem dostávalo se v plné míře ochrany poručnické. Podnět k tomu dala difference v úmrtnosti dětí manželských a nemanželských (zvláště ve Slezsku). Úřady mají se aspoň jednou v roce přesvědčovati o tom, plní-li povinnosti opatrovnické. Vyskytnou-li se závady, mají působiti na poručníka buď přímo, buď domáhati se pomoci obecních představenstev, po případě i okresních úřadů politických.

Ukázky z učitelských časopisů. Návrhy podané na mimořádné valné hromadě delegátů moravského Ú. S. J. U. v Brně jsou vesměs cenné a jest třeba přičiniti se, aby skutečně byly co nejdříve. Na jeden z nich dovolíme si však zde přece jenom upozorniti. Uznáváme jej za nejdůležitější. Není to sice návrh, jest to více projev, ale projev tak silný, tak mocný, projev zároveň tak potěšlivý, že vyvážil by sám a sám tu cenu, za kterou byl kompromis zjedнан. Jest to projev solidarity, projev opravdovosti a pevnosti v hájení moderní školy proti nepřátelům jejím všem. Projev ten čelí zejména proti lidem ze stavu, kteří nestydí se moderní škole láti, na vzdělavatelnu mládeže hanu kydati, v národ dračí sémě nedůvěry a nenávisti proti škole sítí, učitelstvo v národ černých krkavců vždy hnátí. Čelil proti lidem à la Kadlčák a Červenka a celé té kohortě, jež nemůže se dočkati, aby ubohá škola octla se ve spárech moci klerikální. Lidem těm vysloveno solidárně opovržení celého shromáždění a to bez podmínky a bez výjimky. Současně usneseno provést v našich řadách očistu úplnou od těch, kteří nemohou odolati lákavým vnačidlům voňavých exercicií a kteří nemají dosti odvahy postaviti se otevřeně těmto škůdcům moderní civilizace vstříc.

(Škola našeho venkova. Listopad 1901).

Kam až fanatický odpor proti náboženství vede, poznáváme z tohoto otevřeného listu (uveřejnil Čas): Jeho Magnificenci dru. Sýkorovi, rektoru české university Karlovy Ferdinandovy v Praze. Při jedné z filosofických promocií poslední doby překvapilo, že Jste k oficiální formulí připojil vyzvání k doktorandovi, aby si byl vědom v celém svém životě i v dalších studiích toho, že není rozporu mezi pravdou vědeckou a pravdou zjevenou. Dovětek Váš odporuje nejen zákonům universitnímu, nýbrž i základnímu zákonu státnímu, jenž zaručuje svobodu svědomí

a — zejména akademickým občanům — svobodu vědy a bádání. Ozýváme se hned proti prvému pokusu, aby vysoké učení bylo uváděno v závislost na panující církvi. Doby, kdy universita a její učení bylo v područí církevních dogmat, nemohou a nesmějí se vrátit a v této čistě vědecké snaze se vůči Vaší Magnificenci tuto ozýváme.

Někteří posluchači i absolventi české university.

Výsledek zápisu na české vysoké škole technické v Brně. Do dne 31. října 1901 bylo zapsáno pro studijní rok 1901—1902 181 řádných posluchačů a 27 mimořádných. Mimo to jsou hosté v jednotlivých předmětech, zvláště v přednáškách dějepisných a v kreslení, mezi nimi 6 dam. Z řádných posluchačů připadá na odbor stavebního inženýrství 71, na odbor strojnického inženýrství 39 a na kurs zeměměřičský 21.

Professor Armstrong pravil na konferenci profesorů technických v Londýně: »Nechci najednou, ani si nepřeji, aby děti rázem byly vyučeny tak, aby se staly vynálezci. Ale co myslím, a to musí být nápadno každému, jest neobyčejný odpor, se kterým se shledáváme skoro u každého žáka a u každé žačky, aby totiž myslili na něco nebo dělali něco, když opustí školu. — To zdá se býti následkem našeho systému — mařiti neb aspoň zmenšovati nebo potlačovati myslící mohutnosti velké většiny. Upřímně řečeno, že je tomu tak a myslím, že jest to nepopíratelným faktem . . .«

»Život.«

Zajímavý urážkový případ rozhodl 31. října odvolací soud v Jihlavi. V Bystrici u P. lékárník a člen místní školní rady p. S. přivedl dne 3. srpna t. r. v sezení místní školní rady k řeči, že pověsti o jistých stycích učitelky s jistým pánem opět se rozšířují, že je mu to divné, že se mohou oba scházet v zahradě u D., že by se to mělo zamezit, poněvadž je z toho pohoršení a škodí dobré pověsti školy. Jmenované osobnosti dozvěděly se o této stížnosti a podaly obžaloby pro urážku na cti a sice hned třemi advokáty. Při líčení konaném dne 14. září před bystřickým c. k. radou zemského soudu, nabízel obžalovaný důkaz pravdy, byl však s návrhem svým odmrštěn z důvodu toho, že prý o hanlivých věcech ze soukromého života je důkaz pravdy nepřipustný. I vynesena rozsudek, jímž pan S. byl vinným uznán přestupkem proti bezpečnosti cti dle §§ 489. a 488. tr. zák. a odsouzen k pokutě 100 korun a k náhradě útrat obnosem 212 kor. 36 hal. V důvodech bylo řečeno, že není člen místní školní rady oprávněn přiváděti v sezení její na přetřes choulostivé věci ze soukromého života učitelky, jmenovitě ne ve formě přísného určitého pokárání a že by měl věc tu raději udati u okresní školní rady a u školního inspektora. Krajský soud rozsudek zrušil z toho důvodu, že veřejný zřízenec není práv z hanlivých tvrzení přednesených v dobrém mínění o jich pravdivosti ve formě nezávadné a v hájení svěřených jemu zájmů. Tak sdělují Lidové Noviny brněnské.

Drobnosti. Zemědělská vysoká škola, proslýchá se, učinila usnesení, aby dámy byly na ni přípuštěny jako řádné i mimořádné posluchačky. — Dnešní výchova: Výtečné nauky, špatné příklady. (Čas.) — Platy učitelské ve Slezsku v XVII. století: V Dětrichově u Krnova měl učitel r. 1675. malou zahrádku, 35 bochníků chleba a ročně dva rýnské. V Bránici r. 1691. dostával učitel 8 měric obilí, od každého sedláka po dvou chlebech a něco na penězích. V Suché Pštíně bylo r. 1663. dětí 30; učitel měl zahrádku, dvě míry pole, 2 tolary ročně a něco peněz z koledy. V Sosnové byla r. 1672. škola na spadnutí; učitel dostával 5 měric obilí od sedláků, jednu měrici od pána a pole na tři měrice. V Kvalně r. 1672. měl učitel půl čtvrti pole, 72 bochníků a 45 krejcarů na penězích. V Nové Cerekvi r. 1672. byla škola špatná; učitel měl pole dvě a čtvrt míry, od varhan dostával 6 tolarův, od písarství 8 tolarův, od zvonění na povětrí dvě měrice obilí a chléb. V Posuticích r. 1601. měl učitel jindy čtvrt lánu pole, tehdy sotva 70 sáhů pole a bral od lidí 76 chlebů. V Kravařích slibovala učitelu vrchnost r. 1896. jakési polepšení, důkaz to dobrý, že se mu hrubě nevedlo.

Nejkrásnějším dárkem pro mládež ~ ~ ~ ~ ~
jsou letošního roku vydané následující

~ ~ ~ ~ ~ **pohádkové knihy:**

Nákladem knihkupectví Emila Šolce v Telči

vyšly v poslední době následující nádherné spisy:

Skvostné dárky k vánocům!

Skvostné dárky k vánocům!

Pohádky zlaté babičky. Tato roztomilá knížka vyšla ve dvou vydáních. Vydání skvostné (velké) je opatřeno velmi krásnými barvotiskovými a světlotiskovými obrázky. Cena 2 K 40 h. Cena druhého (malého) vydání, taktéž krásnými obrázky opatřeného, 1 K 30 h.

Roztomilé tyto pohádkové květy z nejrozmanitějších luhů, svity jsou v kytičce, které zvláštního půvabu dodávají neobyčejně něžné obrázky a vůbec celá úprava, pro kterou každý drobný čtenář se zálibou po ní sáhne.

Vybrané pohádky Boženy Němcové.

Velinové vydání tištěné na krásném papíře a vyzdobené původními barvotiskovými obrázky K. L. Thumy. Cena vázaného výtisku 2 K 40 h. Skvostným vypravováním svých báchorek Božena Němcová je všeobecně známá. Nejoblíbenější z jejich pohádek upravené pro mládež podávají se zde malému i velkému čtenářstvu v úpravě důstojné vnitřního obsahu.

Z pohádkové říše. Z nových báchorek Marquardsenových s krásnými barvotiskovými obrázky. — Cena vázaného výtisku 3 K.

Slovanské národní báje a pověsti. Přeložil K. J. Erben. Velinové vydání na krásném papíře tištěné v tuhých deskách prodává se za 2 K 40 h. Vydání toto jak vnější nádhernou úpravou, tak vnitřní cenou báchorek zasluhuje nejhojnějšího rozšíření mezi drobnou mládeží, pro niž je hlavně určena.

B. Němcové Babička. Cena 1 K, ve skvostné vazbě 1 K 60 h. Perla spisovatelské činnosti naší nejlepší spisovatelky předkládá se tuto obecenstvu v novém celistvém, jazykově upraveném vydání, které je určeno především pro mládež, ale dojde jak úpravou zevní, tak vnitřní zajisté přízně nejširšího obecenstva.

Milovníkům kalendářů doporučujeme:

Rodinný kalendář a Nový kalendář XX. věku Kronikář. Cena velkého vydání 1 K, malého vydání 60 h. Kalendáře tyto vynikají množstvím pěkných obrázků a velmi krásnými povídkami.

K dostání v každém knihkupectví a zejména u nakladatele:

**** **Emila Šolce v Telči.** ****

Zaslání peněz doporučuje se poukázkou.

»Vychovatelské Listy« vycházejí dvakrát za měsíc (5. a 20.)

Předplatné na rok obnáší 6 K.

Redakci vede Alois Adamec, učitel měšťanské školy v Ivančicích. — Administrace: Marie Chytilová, učitelka v Brně, Veselá ulice č. 13, posch. II., dvěře 10.

Nákladem spolku Katolických učitelů na Moravě.

Rukopisy, pak časopisy a knihy k posouzení a doporučení račte zaslati Al. Adamcovi, učitelů měšť. školy v Ivančicích.

Všecky příspěvky se honorují.

Inserty účtují se levně.